

تأثیر دیدگاه دانشمندان مسلمان بر علم کیمیا

نویسنده: پوهنیار مهدی میثم

عضو کادر علمی پوهنحی تعلیم و تربیه

مؤسسه تحصیلات عالی فرا

چکیده

مسلمانان با استفاده از ترجمه‌های وسیعی که از کتب مختلف یونان قدیم، چین و پارس باستان نمودند، تحولی در علوم بوجود آوردند. تأثیری که این ترجمه‌ها در پیشرفت علوم تا دوران معاصر بر جای مانده است، تحلیل و پژوهش در اعماق علوم بوده و با اضافاتی که بر نظریات دانشمندان قبلی داشتند موجبات اوج‌گیری آن را فراهم نمودند. دانشمندان مسلمان با استفاده از تجربیات علمی تطبیقی و تجاربی همچون تقطیر، گداختن یا ذوب فلزات، تصعید از راه تبخیر اکسیدشن و تصفیه، کیمیا را متحول کردند. بررسی اجمالی این موضوع اهمیت فوق‌العاده نقش مسلمانان را در متحول نمودن علم کیمیا نشان می‌داد که با مطالعه دقیق می‌توان دست آوردهای علمای اسلامی را در پیشرفت علم جدید مدنظر گرفت و به کنه ذاتی علم دوستی اسلام و مسلمانان قرون اسلامی پی برد و زمینه را برای پویایی دوباره علم کیمیا در درون دول اسلامی مهیا نمود. با در نظر داشت اهمیت موضوع این مقاله تحقیقی به شیوه کتابخانه‌ای انجام گردید. جابر بن حیان دانشمند مسلمان که به قول اروپائیان پدر کیمیای قدیم لقب گرفته، با بنیان‌گذاری علم کیمیا بر پایه تجارب، تحولی در این علم بوجود آورد. او برای نخستین بار سوختن و احیاء نمودن را مطرح نمود. سلفوریک اسید و نایتریک اسید از دست آوردهای اوست. زکریا رازی با دخالت دادن تعاملات کیمیای در طب، بدست آوردن خاصیت سیماب و ارسنیک خالص و کشف الکول تحولی دیگر در علم کیمیا بوجود آورد. ابن سینا معروف‌ترین دانشمند مسلمان در غرب با معرفی مواد معدنی، اکتشافات داروئی و آگاهی از داروهای بیهوشی این امتیاز را از آن خود نموده است. فارابی نیز در صدر کیمیادانان، با طبقه‌بندی علوم و خاصاً بررسی استحاله عناصر تأثیر وافر بر کیمیای جدید داشته است. بوراکس ماده داروئی، خواص اکسایدهای فلزی، ساخت باروت، اتوم‌گرایی، اصطلاحات دخیل شده و دیگر نوآوری‌های ارزشمند دانشمندان مسلمان باعث شده که به حیث، مبتکران پیش از لاوازیه لقب داده شوند. با تعمق در این نوشتار می‌توان به کنه ذاتی علم دوستی اسلام و مسلمانان قرون اولیه پی برد و مدیون بودن کیمیای جدید را به دانشمندان اسلامی درک نمود و زمینه را برای رشد و انکشاف علوم تجربی خصوصاً کیمیا مهیا نماییم.

کلمات کلیدی: ابن سینا، جابر، رازی، فارابی، کیمیا و مسلمانان.